

Finansdepartementet

Betänkandet Stärkta åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (SOU 2021:42)

Fi2021/02222

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker att förslagen genomförs. Skatteverket lämnar dock vissa synpunkter på förslagen m.m.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Särskilt beslutad samverkan

Skatteverket delar utredningens bedömning att ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter, mellan verksamhetsutövare och myndigheter samt mellan olika verksamhetsutövare behövs för att öka möjligheterna att förebygga och motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Det nu presenterade förslaget om särskilt beslutad samverkan välkomnas därför.

I betänkandet har olika rättsliga regleringar övervägts. Skatteverket instämmer i utredningens förslag till reglering. En uttrycklig uppgiftsskyldighet i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i kombination med sekretessgenombrott i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, innebär en tydlighet för såväl myndigheter som verksamhetsutövare. Enligt Skatteverkets mening uppfylls också kravet på tydlighet och transparens för alla inblandade enligt dataskyddsbestämmelserna.

Skatteverket har mycket goda erfarenheter av den samverkan som kommit till stånd med stöd av lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, LUS. Även om det som nu föreslås om särskilt beslutad samverkan har en hel del gemensamt med LUS-regleringen finns det också väsentliga skillnader. Vid tillämpningen av LUS är t.ex. endast myndigheter involverade, antalet myndigheter är färre och mer homogena, samverkan avser endast underrättelsearbete och kriterierna för när en samverkan kan komma till stånd är avgränsade på ett tydligare sätt. Förslaget som nu lagts fram möjliggör samverkan i en mängd olika former och för olika syften. Utredningen har valt att ge stort utrymme för inblandade aktörer och även om det i betänkandet finns ett antal exempel på när en samverkan kan komma till stånd sägs inte något egentligt om samarbetsformer. Bl.a. mot bakgrund av det som sägs ovan om antalet inblandade aktörer och att förslaget även omfattar verksamhetsutövare finns en risk att de möjligheter till samverkan som förslaget ger i vissa fall inte kommer att realiseras om det inte finns någon form av forum eller något sammanhållande organ. Även om Skatteverket delar utredningens bedömning att det ska finnas en stor frihet för inblandade aktörer att anpassa en samverkan i

ett enskilt fall bör det under den fortsatta beredningen ges mer vägledning om samarbetsformer och kanske om möjligheten för Samordningsfunktionen hos Polismyndigheten att underlätta kontaktvägar m.m. mellan t.ex. myndigheter och verksamhetsutövare.

Samtidigt som det är viktigt att en utökad samverkan inte i onödan tyngs av administration och andra formella krav som riskerar att påverka effektiviteten och värdet av samverkan vill Skatteverket framhålla att om verksamhetsutövare ges rätt att delta i den här typen av samverkan behöver säkerhetsaspekterna tas på stort allvar, både vad avser berörda personer och informationssäkerheten, t.ex. genom möjligheter att kryptera filer med information mellan myndigheter och privata aktörer.

Skatteverket välkomnar förslaget som innebär att Skatteverkets olika verksamhetsgrenar kan delta i en samverkan. Enligt verkets mening bör det dock klargöras, i en eventuellt kommande proposition, om ett beslut om samverkan kan fattas för två verksamhetsgrenar från en och samma myndighet eller om ett beslut om samverkan kräver delaktighet av minst två självständiga aktörer. Vidare är det verkets uppfattning att det bör tydliggöras om själva beslutet om särskild samverkan är sekretessreglerat eller om det endast är uppgifterna i beslutet som kan omfattas av sekretess.

Slutligen kan det erinras om att LUS och den nu föreslagna regleringen om särskilt beslutad samverkan i viss mån överlappar varandra. Den brottslighet som kan omfattas av LUS är bl.a. brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott och associerade förbrott enligt den lagen. Även den nu föreslagna uppgiftsskyldigheten medger underrättelse-samverkan avseende penningtvättsbrott och, som Skatteverket uppfattar det, associerade förbrott.

2.2 Skatteverkets möjligheter att lämna information till tillsynsmyndigheter

Enligt Skatteverkets mening är det viktigt att verket ges utökade möjligheter att lämna information till t.ex. Finansinspektionen om det vid en skatteutredning framkommer uppgifter om att en skattskyldig verksamhetsutövare har brutit i sina skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Även om förslaget om särskilt beslutad samverkan ger utrymme för ett utökad informationsutbyte är det Skatteverkets mening att förslaget inte i tillräcklig omfattning ger Skatteverket möjlighet att lämna ut relevant information. Under den fortsatta beredningen bör det därför övervägas om Skatteverket kan ges en sådan möjlighet.

I betänkandet uttalas bl.a. att Skatteverket i sin beskattningsverksamhet har en närmast unik möjlighet till inblick i enskildas ekonomi och tillgång till en mängd information om olika subjekt (s. 249). Vidare sägs bl.a. följande. Skatteverket kan vid t.ex. sitt granskningsarbete uppmärksamma att en skattskyldig borde vara registrerad hos Finansinspektionen. Genom begränsningar i möjligheten att lämna uppgifter kan en myndighet hindras från att få kännedom om verksamheten vilket i förlängningen begränsar förutsättningarna för att säkerställa att en verksamhet inte utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism. Genom möjligheter till ett ökat informationsutbyte skulle tillsynsmyndigheterna i större utsträckning kunna uppmärksammas på verksamhetsutövare som står under myndigheternas tillsyn.

Den nu föreslagna regleringen om särskilt beslutad samverkan möjliggör i och för sig en samverkan mellan Skatteverkets beskattningsverksamhet och t.ex. Finansinspektionen. För att en samverkan ska kunna komma till stånd krävs det dock att vissa förutsättningar är uppfyllda. För att återknyta till exemplet ovan ang. en oregistrerad skattskyldig uppfattar Skatteverket att en samverkan inte är tänkt för ett sådant enskilt uppgiftslämnande (jfr t.ex. vad som sägs på s. 314 och 534). Förutom det angivna exemplet ang. registrering kan det under t.ex. en skatteutredning framkomma andra omständigheter som indikerar att en verksamhetsutövare brustit i sina skyldigheter enligt lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Om Skatteverkets tolkning är korrekt innebär det nu framlagda förslaget att det även fortsättningsvis, om inte den s.k. generalklausulen i ett enskilt fall kan tillämpas, kommer att föreligga hinder mot att lämna uppgifter till en tillsynsmyndighet när brister uppmärksammas av Skatteverket vid t.ex. en skatterevision.

2.3 Registrering av verkliga huvudmän

Vid Skatteverkets beskattningskontroller har det visat sig att det förekommer brister i uppgifterna i Bolagsverkets register över verkliga huvudmän. Det gäller särskilt när det finns formella ägare som är bolag i så kallade skatteparadis eller länder inom EU där det förekommer etableringar via s.k. brevlådebolag.

Det är viktigt att Bolagsverkets register över verkliga huvudmän i största möjliga mån ger en korrekt bild av verkligheten och att det ska finnas förutsättningar för Bolagsverket att få del av information om misstänkta felaktigheter i registret. Skatteverket anser därför att det är bra att det nu regleras att det i en anmälan om en misstänkt felaktig uppgift i registret ska lämnas *nödvändiga uppgifter om de omständigheter som ligger till grund för anmälan*. En sådan sekretessbrytande bestämmelse innebär bl.a. att Skatteverket ges utökade möjligheter att lämna relevant information till Bolagsverket. I 3 kap. 12 § lagen (2017:631) om registrering av verkliga huvudmän föreslås visserligen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur en anmälan ska göras och vilka slags nödvändiga uppgifter som därvid ska lämnas. Skatteverket anser dock att det i en eventuellt kommande proposition bör utvecklas vad som innefattas i rekvisitet *nödvändiga uppgifter*.

Enligt 27 kap. 5 § tredje stycket OSL får myndighet eller liknande inte lämna ut uppgifter enligt 10 kap. 28 § OSL om det skulle strida mot avtalet. Internationella avtal och andra rättsakter på informationsutbytesområdet innehåller oftast så kallade användarbegränsningar. Dessa innebär att Sverige får använda uppgifter som man får in med anledning av avtalet för vissa ändamål men inte för andra. Skatteverket anser därför att det bör förtydligas att uppgifter som omfattas av användarbegränsningar inte får lämnas ut i strid med dessa.

2.4 Tjänster för penningtransaktioner

Det finns i dagsläget på den svenska marknaden en stor mängd aktörer som inte behöver något tillstånd från Finansinspektionen för att tillhandahålla tjänster för penningtransaktioner.

Skatteverket har bl.a. erfarenheter rörande obeskattade uttag och ersättningar där skattskyldiga har använt tjänster som erbjuds av finansiella institut och inlåningsföretag som enbart är registrerade och inte står under Finansinspektionens tillsyn och företag som har tillstånd i annat EU-land och står under tillsyn i det landet. Det kan handla om Money Service Business (MSB), dvs. aktörer som överför pengar, växlar utländsk valuta och tillhandahåller instrument för att överföra pengar såsom postväxlar, resecheckar m.m.,

neobanker, internationella digitala plånböcker, aktörer inom Hawala-systemet, växlingsföretag inom kryptovalutor och alternativa betalningsplattformar som varit vanliga i s.k. MTIC-bedrägerier. Gemensamt för denna typ av tjänster är att de saknar den transparens för Skatteverket och möjligheter för kontroll som transaktioner konto-till-konto genom banksystemet erbjuder.

Enligt Skatteverket har skärpta regler avseende bankernas skyldigheter när det gäller penningtvätt och finansiering av terrorism lett till en ökad marknad för den typ av tjänster som anges ovan.

Större insyn när det gäller den här typen av transaktioner berörs inte närmare i betänkandet. Skatteverket bedömer emellertid att det i detta sammanhang finns anledning att framhålla att det är mycket angeläget att åtgärder skyndsamt vidtas för att öka transparensen i likhet med vad som skett i andra länder och genom internationella initiativ avseende andra branscher (ex. plattformsföretag). Inspiration till sådana åtgärder bör kunna hämtas från andra länder. En ökad transparens för myndigheter avseende penningtransaktioner bör i sig själv också ha god potential att verka förebyggande mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Detta remissvar har beslutats av överdirektören Fredrik Rosengren och föredragits av rättsliga experten Olle Sundin. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: rättschefen Michael Erliksson, enhetschefen Tomas Algotsson och sektionschefen Patricia Schömer.

Fredrik Rosengren